

Språket utan “please” – ändå fullt av artighet

Berättelse

Många som lär sig svenska blir förvånade över en sak. På engelska finns det ett litet ord, “please”, som man lägger till för att låta artig. På svenska finns det inget enskilt ord som motsvarar det exakt. Men det betyder inte att svenskan saknar artighet. Tvärtom uttrycker man artighet på flera olika sätt, beroende på situationen.

Det vanligaste sättet är att använda ordet “tack”. Egentligen betyder “tack” ungefär samma sak som engelskans “thank you”. Men i praktiken används det ofta där engelskan skulle ha “please”. Om du beställer på ett kafé säger du till exempel “En kaffe, tack”, vilket på engelska blir “A coffee, please”. Litet ord, men det gör hela meningen vänlig.

Två ord som ofta blandas ihop är “ursäkta” och “förlåt”. Skillnaden är inte en absolut regel, men det finns en tydlig tendens. “Ursäkta” använder man oftast innan man stör eller besvärar någon, eller när man vill få någons uppmärksamhet. Du kanske vill fråga om vägen: “Ursäkta, var ligger stationen?” “Förlåt” säger man däremot oftast efter att man redan har gjort något fel och vill be om ursäkt, till exempel om man kommit för sent eller råkat stöta till någon i trängseln.

Det finns en fin koppling i själva orden. “Förlåt” hänger ihop med verbet “förlåta”, som betyder att inte längre vara arg på någon. När du säger “förlåt” ber du alltså den andra att inte vara arg. “Ursäkta” hänger i stället ihop med ordet “ursäkt”, som är en förklaring till varför man gjorde fel.

Det finns fler artighetsord. “Snälla” är ett bedjande “please” som man använder när man verkligen vill ha något, och det är vanligt hos barn: “Snälla, får jag?” “Vänligen” är mer formellt och skriftligt. Det dyker upp på skyltar och i instruktioner, som “Vänligen stäng dörren”. Man kan också vara artig genom att mjuka upp en fråga. I stället för “Jag vill ha hjälp” kan man säga “Skulle du kunna hjälpa mig?”. Det låter genast mjukare.

Om man är osäker på hur ett ord används kan man fråga experterna. Institutet för språk och folkminnen, som förkortas Isof, svarar på språkfrågor i sin Frågelåda. Där och i ordböckerna på svenska.se kan man läsa mer om hur orden egentligen används.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
förvånad	överbaskad; tycker att något är konstigt
enskild	en enda; ett ord för sig
motsvara	betyda samma sak som något annat
i praktiken	i verkligheten, när man faktiskt använder det
tendens	en vanlig riktning, men inte en fast regel
besvara	göra så att någon får extra jobb eller blir störd

ORD	FÖRKLARING
trängsel	när det är många människor på liten plats
förlåta	att sluta vara arg på någon
bedjande	när man ber om något på ett vädjande sätt
mjuka upp	göra något vänligare och mindre hårt

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad är det som många blir förvånade över i svenskan?
  1. Att det inte finns något enskilt ord som motsvarar engelskans "please".
  2. Att man aldrig säger "tack".
  3. Att svenskan har tre ord för "please".
2. Hur används ordet "tack" enligt texten?
  1. Bara när man tackar för en present.
  2. Ofta där engelskan skulle ha "please", till exempel "En kaffe, tack".
  3. Bara i skriftliga brev.
3. Vad är skillnaden mellan "ursäkta" och "förlåt" enligt texten?
  1. "Ursäkta" säger man ofta innan man stör, "förlåt" oftast efter att man gjort fel.
  2. De betyder exakt samma sak och kan aldrig blandas ihop.
  3. "Förlåt" används bara i skrift.
4. Varför skriver texten att skillnaden mellan "ursäkta" och "förlåt" inte är en absolut regel?
  1. För att orden är mycket gamla.
  2. För att många använder orden delvis utbytbart i vardagen.
  3. För att bara barn använder dem.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Ordet "förlåt" hänger ihop med verbet "förlåta".
  2. "Vänligen" är ett formellt ord som syns på skyltar.
  3. Svenskan kan inte uttrycka artighet alls.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. "Snälla" är vanligt hos barn.
  2. Isolf svarar på språkfrågor i sin Frågelåda.
  3. Isolf grundades på 1900-talet.
7. Texten säger att man kan vara artig genom att "mjuka upp en fråga". Förklara med egna ord vad det betyder och ge ett exempel.
8. Varför är det enligt texten fel att säga att "svenskan saknar artighet"? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Att det inte finns något enskilt ord som motsvarar engelskans "please".
1. Ofta där engelskan skulle ha "please", till exempel "En kaffe, tack".
1. "Ursäkta" säger man ofta innan man stör, "förlåt" oftast efter att man gjort fel.
1. För att många använder orden delvis utbytbar i vardagen.
1. ja b) ja c) nej (svenskan uttrycker artighet på flera andra sätt)
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om när Isof grundades)
- Exempel på svar: Att mjuka upp en fråga betyder att man frågar på ett vänligare och mindre hårt sätt. I stället för "Jag vill ha hjälp" säger man "Skulle du kunna hjälpa mig?".
- Exempel på svar: Svenskan saknar bara ETT direkt ord för "please". I stället finns det flera olika sätt att vara artig, till exempel "tack", "snälla", "vänligen" och mjuka frågor. Därför är det fel att säga att artigheten saknas.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för arbete med artighetsstrategier och pragmatik: hur man ber om något, ber om ursäkt och får uppmärksamhet på svenska. Tema: språk och sociala koder. Fråga 4 och 7 är inferensfrågor, och fråga 8 kräver att eleven sammanfattar textens huvudpoäng. Lyft gärna att skillnaden mellan "förlåt" och "ursäkta" är en tendens, inte en fast regel. Låt eleverna jämföra med hur man uttrycker artighet och ber om ursäkt på sina egna språk.

Diskussionsfrågor

- Hur uttrycker man artighet på ditt språk? Finns det ett ord som "please", eller använder ni andra knep?
- Tycker du att det är svårt att veta när man ska säga "ursäkta" och när man ska säga "förlåt"? Ge exempel från din egen vardag.
- Texten säger att man kan "mjuka upp" en fråga. Varför tror du att det kan vara viktigt på en arbetsplats eller i en affär?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en situation där du behövde be om ursäkt på svenska. Vad hände, vad sa du, och hur reagerade den andra personen?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan i svenska – <https://frageladan.isof.se/>
- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan (ingångssida) – <https://www.isof.se/svenska-spraket/frageladan>
- Svenska Akademiens ordböcker (SAOL/SO/SAOB), sök på "förlåt", "ursäkta", "vänligen", "snäll" – <https://svenska.se>
- Isof, Ordlista engelska ord på svenska – <https://www.isof.se/svenska-spraket/sprakrad-och-skrivregler/engelska-ord-pa-svenska/ordlista-engelska-ord-pa-svenska>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Svenskan har inget enskilt ord som direkt motsvarar engelskans "please". I stället uttrycker man artighet på andra sätt, till exempel med "tack", "snälla", "är du snäll", "var snäll och" eller "vänligen". Ordet "tack" betyder egentligen "thank you", men används ofta där engelskan har "please" (till exempel "En kaffe, tack"). "Ursäkta" används ofta INNAN man stör eller besvärar någon, eller för att få uppmärksamhet ("Ursäkta, var ligger stationen?"), medan "förlåt" oftast används EFTER att man har gjort något fel och vill be om ursäkt. "Förlåt" hänger ihop med verbet "förlåta" (att inte längre vara arg), och "ursäkta" hänger ihop med "ursäkt" (en förklaring till varför man gjorde fel). "Vänligen" är ett mer formellt och skriftligt sätt att säga "please/kindly", vanligt på skyltar, i brev och instruktioner ("Vänligen stäng dörren"). "Snälla" kan användas som ett bedjande "please", ofta när man verkligen vill ha något (vanligt hos barn). Man kan också vara artig genom att mjuka upp en fråga, till exempel "Skulle jag kunna få..." eller "Skulle du kunna hjälpa mig?". Frågor om svenska språket besvaras av Isot i deras Frågelåda; SAOL och SAOB på svenska.se är ordbokskällor för ordens betydelse. OSÄKERHETER OCH MYTER: Påståendet att "svenskan saknar ett ord för please" bör formuleras försiktigt – mer exakt är att svenskan inte har EN direkt motsvarighet, men flera olika sätt att uttrycka artighet; undvik att framställa det som att svenskan "inte kan" vara artig. Skillnaden mellan "förlåt" och "ursäkta" är en tendens, inte en absolut regel – många använder orden delvis utbytbart i vardagen (texterna skriver därför "ofta"/"oftast"). Etymologin för "snäll" (sägs komma från fornnordiska "snjallr") markeras med "det sägs" och är inte säkert fastställt i texterna. Tonfallet spelar roll: "är du snäll" kan låta artigt men också passivt-aggressivt beroende på röst – en nyans som beskrivs försiktigt.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.